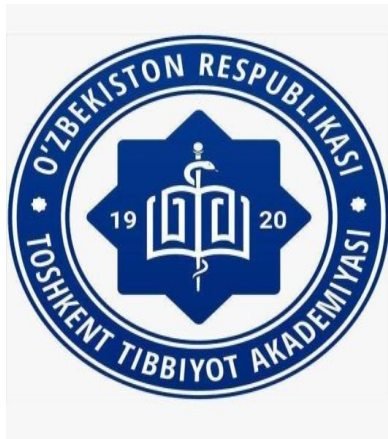

Klinik laborator diagnostikada innovatsion texnologiyalardan foydalanish, muammolar va yechimlar, 2023

**KLINIK LABORATOR
DIAGNOSTIKADA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH, MUAMMOLAR VA
YECHIMLAR**
**xalqaro ilmiy-amaliy
anjuman**
18 aprel 2023 yil

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi

WWW.SSV.UZ

Toshkent tibbiyot akademiyasi WWW.TMA.UZ

diseases	230
Berger I.V. Цитокиновые сдвиги у гематологических пациентов с тромбозами	232
Bobojonova Sh.D., Saidov A.B., Samatova L.D. Donorlarda brutsel-lyoz diagnostikasi	234
Djurabayeva M.H, Muxiddinova M. Comparative characteristics of lung tuberculosis treatment models	235
Do'stmuhammedova R.Z., Xasanova M.A., Xudayberganova A.A. Some aspects of hair research in the forensic relationship	237
Do'stmuhammedova R.Z., Xasanova M.A., Xudayberganova A.A. Sud tibbiy munosabatlarda sochlarni tekshirishning aspektlari	238
Elboyeva H.D. Kaltsiyning klinik ahamiyati	239
Ergashev A.D., Maxamatjanova N.M. Correction of post-Covid-19 anxiety-phobic disorders by erickson hypnosis	240
Ergasheva U.A. Alaninaminottransferaza klinik ahamiyati	241
Fayzullayev Sh.Sh., Saidov A.B., Kurbonova Z.Ch. Qon tarkibiy qismlari infeksiyon xavfsizligini ta'minlash usullari	243
Gafurova S.Sh., Yusuphadjayeva S.T. Ta'sirlangan ichak sindromida xavotir-fobik buzilishlar, ularda psixoterapiya va psixofarmakoterapiyaning samaradorligi	245
Hamrayev B.O'. O'tkir nurlanish ta'sirida laboratoriya hayvonlarining o'pkasida morfologik o'zgarishlarning o'ziga xosligi	246
Islamova Z.S., Babadjanova Sh.A., Musaeva N.B. Gemorragik vaskulitda endotelial disfunktsiya rivojlanishida villebrand omilining ahamiyati	248
Islamova Z.S., Musaeva N.B., Yusupxodjaeva X.S., Botirxujaeva A.A. Immun mikrotrombovaskulitda trombomodulin omilining ahamiyati	249
Jienbaeva A.A., Kurbonova Z.Ch. Diagnosis of kidney damage in heart failure	251
Jiyenbayeva A.A., Kurbonova Z.Ch. Yurak yetishmovchiligida buyrak shikastlanishining diagnostikasi	252
Jumanazarov S.B., Jabbarov O.O. Surunkali glomerulonefrit rivojlanishida nomzod genlarning roli	254
Jumayeva Z.S. Albumin va uni laborator tahlil qilish	256
Jumayeva Z.S. Bilirubin fraksiyalarini laborator tahlil qilish	257

Our experience with the use of biomarkers indicates that they are more suitable for the diagnosis of AKI associated with pronounced structural changes in the kidneys, for example, with exogenous poisoning, drug effects. If AKI is caused mainly by hemodynamic disorders (acute cardiorenal syndrome), then the role of biomarkers is less obvious. In this regard, the possibility of using a laboratory panel of several biomarkers characterizing different levels of kidney damage is discussed. Theoretically, this approach is justified, but does it provide additional clinical benefits, not to mention the economic component? Modern cardiology has already passed this stage (the joint use of myoglobin and troponin), today troponin is used as a biomarker of myocardial necrosis. For acute heart failure or acute decompensation of CHF already at the stage of hospitalization, it is important to distinguish what takes place: CKD or AKI, which is not easy to do, since most AKI develops against the background of previous CKD. On the one hand, CKD predisposes to the development of AKI, on the other, AKI aggravates and accelerates the progression of CKD.

References.

1. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: ўқув қўлланма. Тошкент, 2022. 137 б.
2. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: электрон ўқув қўлланма. 2022, 146 б.
3. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Лаборатория иши: ўқув қўлланма. 2023, 150 б.
4. Babadjanova Sh.A., Kurbonova Z.Ch. Qon kasalliklari: o'quv qo'llanma. 2023, 156 b.
5. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 140 b.
6. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: elektron o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 176 b.
7. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova S.A. Sitologik tashxisga kirish: o'quv qo'llanma. Toshkent, "Hilol nashr", 2021. 152 b.
8. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik tashxis asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
9. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik diagnostika asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
10. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Saidov A.B. Gematologik kasalliklar sitologik diagnostikasi: o'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2021. – 56 b.
11. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Laboratory work: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.
12. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Introduction to cytological diagnostics: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.

YURAK ETISHMOVCHILIGIDA BUYRAK SHIKASTLANISHINING DIAGNOSTIKASI

**Jiyenbayeva A.A., Kurbonova Z.Ch.
Toshkent tibbiyot akademiyasi**

Yurak-qon tomir kasalliklari butun dunyo bo'ylab o'limning asosiy sababi bo'lib, har yili taxminan 17,9 million kishi vafot etadi. Yurak—qon tomir tizimi kasalliklari bilan birgalikda buyrak patologiyasi tez-tez namoyon bo'ladi. Shifokorlarning asosiy vazifalaridan biri diagnostika bo'lib qolmoqda.

Kattalardagi buyraklarning funksional holatini baholash uchun bugungi kunda asosan 2 ta formulalar qo'llaniladi: MDRD (Modification of Diet in Renal Disease) va CKD-EPI (Chronic Kidney Disease Epidemiology Collaboration), bu glomerulyar filtratsiya tezligini aniqlashga imkon beradi, shuningdek kreatinin klirensini hisoblash uchun Cockcroft-Gault formulasi.

Yaqinda o'tkazilgan tadqiqotda surunkali yurak etishmovchiligi (SYE) bo'lgan bemorlarda yuqoridagi formulalar glomerulyar filtratsiya tezligini (GFT) aniqlash uchun izotopik usul bilan taqqoslandi. Mos yozuvlar usuli ma'lumotlari bilan taqqoslash bo'yicha eng yaxshi natijalarni CKD-EPI formulasi ko'rsatdi. Shunday qilib, surunkali buyrak kasalligi (SBK) va uning bosqichlarini tashxislash uchun CKD-EPI formulasidan foydalanish tavsiya etiladi, shu bilan birga Cockcroft-Gault formulasidan voz kechish mumkin emas, chunki dori-darmonlarni klinik tadqiq qilishda buyrak funksiyasi, qoida tariqasida, Cockcroft-Gault formulasi bilan hisoblangan kreatinin klirensi bilan baholandi.

Shu munosabat bilan preparatning dozasi rasmiy ko'rsatmalarga muvofiq tuzatilishi kerak va agar u kreatinin klirensi haqida gapiradigan bo'lsa, unda Cockcroft-Gault formulasidan foydalanish kerak. Ushbu "kichik narsalar" ni e'tiborsiz qoldirmaslik kerak, chunki MDRD yoki CKD-EPI formulalari bo'yicha hisoblangan GFT va cockcroft-Gault formulasi bo'yicha kreatinin klirensi o'rtasidagi farq 20% ga etishi mumkin. SYE bilan og'riq bemorlarning taxminan uchdan birida buyrak disfunktsiyasi mavjud. Shu bilan birga, SYE bo'lgan bemorlarda GFTning pasayishini surunkali buyrak kasalligining namoyon bo'lishi sifatida ehtiyotkorlik bilan talqin qilish kerak, chunki SYE o'tkir dekompensatsiyasi bo'lgan bemorlarning uchdan birida buyrakning o'tkir shikastlanishi rivojlanadi.

O'tkir SYE dekompensatsiyasi bo'lgan bemorni kasalxonaga yotqizish paytida buyrakning o'tkir shikastlanishini (BOS) va BSKni farqlash oson emas. BOS diagnostikasi sarum kreatinin va diurez dinamikasini baholashga asoslangan va kasalxonaga yotqizilgan paytda BOS tashxisini qo'ymaydi. BOS biomarkerlaridan foydalanish, ular orasida neytrofil jelatinaza bilan bog'liq lipokalin (NGAL), interleykin 18 (IL-18), o'tkir buyrak shikastlanishi molekulasi – 1 (KIM-1) eng ko'p o'rganilgan. Normaning umumiy qabul qilingan miqdoriy mezonlari yo'qligi sababli amalda qo'llash qiyin. Albatta, bizlar ishonchli BOS biomarkeriga ega bo'lishni xohlaymiz (o'tkir koronar sindromdagi troponin kabi), bu bizga BOSni erta tashxislash imkonini beradi.

Biomarkerlardan foydalanish bo'yicha tajribamiz shuni ko'rsatadiki, ular buyraklardagi aniq tarkibiy o'zgarishlar, masalan, ekzogen zaharlanish, dorivor ta'sirlar bilan bog'liq bo'lgan BOS diagnostikasi uchun ko'proq mos keladi. Agar BOS asosan gemodinamik buzilishlar (o'tkir kardiorenal sindrom) bilan bog'liq bo'lsa, unda biomarkerlarning roli unchalik aniq emas. Shu munosabat bilan buyrak shikastlanishining turli darajalarini tavsiflovchi bir nechta biomarkerlarning

laboratoriya panelidan foydalanish imkoniyati muhokama qilinadi. Nazariy jihatdan, bu yondashuv oqlanadi, ammo bu iqtisodiy tarkibiy qism u yoqda tursin, qo‘shimcha klinik foyda keltiradimi?

Zamonaviy kardiologiya ushbu bosqich allaqachon o‘tgan (miyoglobulin va troponinni birgalikda ishlatish), bugungi kunda troponin miyokard nekrozining biomarkeri sifatida ishlatiladi. O‘tkir yurak etishmovchiligi yoki o‘tkir SYE dekompensatsiyasi uchun kasalxonaga yotqizish bosqichida nima sodir bo‘lishini farqlash kerak: BSK yoki BOS, buni qilish oson emas, chunki ko‘pchilik BOS oldingi BSK fonida rivojlanadi. Bir tomondan, BSK BOS rivojlanishiga moyil bo‘ladi, boshqa tomondan, BOS BSK rivojlanishini kuchaytiradi va tezlashtiradi.

References.

1. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: ўқув қўлланма. Тошкент, 2022. 137 б.
2. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: электрон ўқув қўлланма. 2022, 146 б.
3. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Лаборатория иши: ўқув қўлланма. 2023, 150 б.
4. Babadjanova Sh.A., Kurbonova Z.Ch. Qon kasalliklari: o'quv qo'llanma. 2023, 156 b.
5. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 140 b.
6. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: elektron o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 176 b.
7. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova S.A. Sitologik tashxisga kirish: o'quv qo'llanma. Toshkent, "Hilol nashr", 2021. 152 b.
8. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik tashxis asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
9. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik diagnostika asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
10. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Saidov A.B. Gematologik kasalliklar sitologik diagnostikasi: o'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2021. – 56 b.

SURUNKALI GLOMERULONEFRIT RIVOJLANISHIDA NOMZOD GENLARNING ROLI Jumanazarov S.B., Jabbarov O.O. Toshkent tibbiyot akademiyasi

Surunkali glomerulonefrit (SGN) buyrak etishmovchiligining eng keng tarqalgan sabablaridan biri hisoblanadi [2, 6]. Zamonaviy nefrologiya rivojlanishining etakchi yo‘nalishlaridan biri bu kasallikka olib keladigan endogen/genetik omillarni molekulyar genetik o‘rganishdir [1, 7]. Kasallikka genetik moyillikni o‘rganishda ushbu istiqbolli yondashuvlardan biri bu "nomzod genlari"dir [4, 5]. Nomzod genlari - bu proteinning mahsuloti kasallikning rivojlanishida bevosita yoki bilvosita ishtirok etishi mumkin bo‘lgan genlar [3, 8].